ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ АГЕНТЛИГИ

«ЎЗБЕКИНВЕСТ» ЭКСПОРТ-ИМПОРТ СУҒУРТА КОМПАНИЯСИ АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ ХОДИМЛАРИ УЧУН КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШГА ОИД

ЭСЛАТМА

1. КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ

Коррупция бу...

Коррупция (лотинча "corrumpere" "бузилиш, айниш, таназзул") – ўз мансаб мавқеидан фойдаланиб манфаат кўришдир.

Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 3 январда қабул қилинган "Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида"ги қонунининг 3-моддаси:

Коррупция — шахснинг ўз мансаб ёки хизмат мавқеидан шахсий манфаатларини ёхуд ўзга шахсларнинг манфаатларини кўзлаб моддий ёки номоддий наф олиш мақсадида қонунга хилоф равишда фойдаланиши, худди шунингдек бундай нафни қонунга хилоф равишда тақдим этишига айтилади.

Коррупцияга оид тушунчалар:

Коррупциявий жиноятлар – бу мансабдор шахс ёки хизматчининг мансаб мавқеидан шахсий ёки бошқа шахсларнинг моддий ва номоддий наф кўриши учун ғаразли мақсадларда фойдаланишидан, шунингдек мансабдор шасхларни ушбу мақсадларда ўзига оғдиришдан иборат бўлган жиноятлардир.

Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик – коррупция аломатларига эга бўлган, содир этилганлиги учун қонун ҳужжатларида жавобгарлик назарда тутилган қилмиш.

Манфаатлар тўқнашуви – шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлик шахснинг мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган ёки юзага келиши мумкин бўлган вазият

Пора - яъни мансабдор шахс ёки хизматчи томонидан ўз хизмат мавқеидан ёки ўз ваколатларидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора бераётган шахснинг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига унга бериладиган **моддий қимматликлар ёхуд мулкий манфаатдорлик.**

Пора олиш – давлат органи, давлат иштирокидаги ташкилот ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи мансабдор шахсининг ўз хизмат мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора бераётган шахснинг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига шахсан ўзи ёки воситачи орқали қонунга хилоф эканлигини била туриб, моддий қимматликлар олиши ёхуд мулкий манфаатдор бўлиши.

Пора бериш – давлат органи, давлат иштирокидаги ташкилот ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи мансабдор шахсига мазкур мансабдор шахснинг ўз хизмат мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора берган шахснинг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига қонунга хилоф эканлигини била туриб бевосита ёки воситачи орқали моддий қимматликлар бериш ёки уни мулкий манфаатдор этиш.

Пора олиш-беришда воситачилик қилиш – пора олиш- беришда воситачилик қилиш, яъни пора олиш ёки бериш хусусидаги келишувга эришишга қаратилган фаолият, шунингдек манфаатдор шахсларнинг топшириғи билан порани бевосита бериш.

2. ЭНГ КЎП УЧРАЙДИГАН КОРРУПЦИЯВИЙ ЖИНОЯТЛАР!

Ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш (ЖКнинг 167моддаси, масалан, бюджет маблағларини ёки ходимларнинг иш ҳақларини ўзлаштириш); **Фирибгарлик** (ЖКнинг 168-моддаси, масалан ваколати бўлмаган шахслар томонидан ишга киритиш ваъда қилиниб, эвазига пул талаб қилиниши);

Нодавлат тижорат ташкилотининг ёки бошқа нодавлат ташкилотининг **хизматчисини пора эвазига оғдириб олиш** (ЖКнинг 210-моддаси, масалан, ОАВ журналистига ўзига нисбатан салбий хабар тарқатмаслиги учун пора бериш);

Ҳокимият ёки мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш (ЖКнинг 205моддаси, масалан, давлат органи мансабдор шахси ўз ваколатидан келиб чиқиб, қарор қабул қилиши ёки қабул қилмаслиги оқибатида зарар етказиши);

Ҳокимият ёки мансаб ваколати доирасидан четга чиқиш (ЖКнинг 206-моддаси);

Мансаб сохтакорлиги (ЖКнинг 209-моддаси, масалан, ойлик маош ведомостини сохталаштириб бюджет маблағларини ўзлаштириш);

Пора олиш (ЖКнинг 210-моддаси);

Пора бериш (ЖКнинг 211-моддаси);

Пора олиш - беришда воситачилик қилиш (ЖКнинг 212-моддаси);

Давлат органининг, давлат иштирокидаги ташкилотнинг ёки фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органининг **хизматчисини пора эвазига оғдириб олиш** (ЖКнинг 213-моддаси);

Давлат органи, давлат иштирокидаги ташкилот ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи хизматчисининг қонунга хилоф равишда моддий қимматликлар олиши ёки мулкий манфаатдор бўлиши (ЖКнинг 214-модаси).

3. КОРРУПЦИЯ ИШТИРОКЧИЛАРИ КИМЛАР?

Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларнинг кенг тарқалган турларидан бири бу сўзсиз – **порахўрликдир.**

Порахўралик жиноятларида жиноят жараёни иштирокчилари сифатида, бир тарафдан – **пора олувчи,** иккинчи тарафдан эса – **пора берувчи** иштирок этади.

Айрим ҳолларда ушбу жиноий ҳаракатларда **пора олиш-беришда воситачилик қиладиган шахс** иштирок этиши мумкинлиги назарда тутилади.

Мана шу уч турдаги шахслар коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларнинг иштирокчилари бўлиши мумкин.

Пора олувчи ким?

Пора олувчи:

Мансабдор шахс – доимий, вақтинча ёки махсус ваколат бўйича тайинланадиган ёки сайланадиган, ҳокимият вакили вазифаларини бажарадиган ёхуд давлат органларида, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида, мулк шаклидан қатъи назар, корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда ташкилийбошқарув, маъмурий-хўжалик вазифаларини амалга оширадиган ва юридик аҳамиятга эга ҳаракатларни содир этишга ваколат берилган шахс, худди шунингдек халқаро ташкилотда ёхуд чет давлатнинг қонун чиқарувчи,
ижро этувчи, маъмурий ёки суд органида мазкур вазифаларни амалга оширувчи шахс.

Ҳокимият вакили – давлатнинг бирон-бир ҳокимият органининг номидан иш кўриб, муайян вазифаларни доимий ёки вақтинча амалга оширувчи ва ўз ваколатлари доирасида кўпчилик ёхуд барча фуқаро ёки мансабдор шахслар учун мажбурий бўлган ҳаракатларни содир этиш ёки фармойишлар бериш ҳуқуқига эга бўлган шахс.

Хизматчи – давлат органида, тижорат, нотижорат ташкилотида меҳнат шартномаси ёки фуқаролик-ҳуқуқий шартнома асосида меҳнат фаолиятини амалга оширувчи, мансабдор шахс аломатларига эга бўлмаган шахс.

Пора берувчи ким?

Мансабдор шахсга ўзи ёки бошқа бир шахсларниг манфаатларини кўзлаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига қонунга хилоф эканлигини била туриб бевосита ўзи ёки воситачи орқали моддий қимматликлар берувчи ёки мулкий манфаатдор этувчи ҳар қандай жисмоний шахс – **пора берувчидир.**

Жисмоний шахс– бу 16 ёшга тўлган, ақли расо Ўзбекистон Республикаси фуқароси, чет эл фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахсдир.

Воситачи – пора олиш ёки бериш хусусидаги келишувга эришишга қаратилган фаолият билан шуғулланган, шунингдек манфаатдор шахсларнинг топшириғи билан порани бевосита берган шахс.

Пора предмети:

Пул;

Қимматбаҳо совғалар ва моддий нарсалар (автомобиль, қимматбаҳо соатлар, кўчмас мулк (дўкон, уйлар) кабилардир);

Моддий қийматга эга бўлган хизматлар (масалан, таъмирлаш, қурилиш, кредитларни қоплаш, контракт тўловларини тўлаб бериш, ва бошқалар).

ДИҚҚАТ!!! Қуйидаги коррупцион қилмишлар жиноят хисобланади:

Ҳодимлар ёки мижозлардан моддий қимматликлар олиш ёки мулкий манфаатдор бўлиш;

Ҳодимлар ёки мижозлардан моддий қимматликлар олиш ёки улардан мулкий манфаатдор бўлиш мақсадида тамагирлик қилиш, шунингдек суньий равишда суғурта хизматларни тақчиллигини юзага келтириш;

Кераксиз ва ҳеч қандай заруриятсиз суғурта хизматларни қабул қилдириш;

Хужжатларга сохта ёзувлар киритиб, аслида кўрсатилмаган суғурта хизматларни бажарилган деб кўрсатиш;

Компания мол-мулкини талон-тарож қилиш;

Сохта суғурта хужжатларини расмийлаштириш;

Маълум бўлган фактларни яшириш ёки хақиқатда бўлмаган фактларни тасдиқлаш .

4. КОРРУПЦИЯГА ОИД ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР УЧУН ҚАНДАЙ ЖАЗО БЕЛГИЛАНГАН?

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига кўра коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар учун қуйидаги жазо турларидан бири ёки бир нечтаси содир этилган қилмишнинг енгил ёки оғирлигига қараб тайинланиши мумкин:

жарима;

муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш; мажбурий жамоат ишлари; ахлоқ тузатиш ишлари; озодликни чеклаш; озодликдан маҳрум қилиш; ҳарбий

ёки махсус унвондан маҳрум қилиш.

5. КОМПАНИЯ ТИЗИМИ ХОДИМИ УЧУН ЭСЛАТМА!

Сизга пора таклиф қилишмоқда, нима қилишингиз керак?

Ҳурматли Компания ходимлари! Ўзингизнинг мартабангизни ва яхши номингизни фойда учун курбон қилманг! Эсингизда бўлсин, порахўрлик - бу қонун билан жазоланадиган жиноятдир!

Агар сизга пора таклиф қилинса-чи?

Агар сизга пора таклиф қилинса, шу жумладан қатъий ва такроран, пора олишни рад этинг ва ҳолат тўғрисида Компания раҳбариятига ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлардан бирига хабар беринг (иложи борича кўпроқ маълумотларни эслаб қолинг – пора таклиф қилган шахснинг исми, пора бериш шартлари, миқдори ва бошқалар).

Ҳар бир инсон мустақил қарор қабул қилади!!!

6. АГАР СИЗ КОРРУПЦИЯ ҲАҚИДА МУРОЖААТ ҚИЛМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ...

Коррупция ҳолати юзасидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга мурожаат қилишни лозим деб топдингиз, Сизнинг ҳаракатларингиз:

1-ҚАДАМ: Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга ариза билан мурожаат қилиш керак. Жиноят ҳақида хабар беришда қуйидагиларни кўрсатиб ўтишин- гиз лозим:

1) қачон, қаерда ва ким орқали мансабдор шахс пора сифатида пул талаб қилган;
2) мансабдор шахснинг пора талаб қилинганлик факти қайси ҳаракатларида ифода этилган;

3) пора сифатида нима, қачон ва қайси ишни ҳал қилганлик учун берилиши; 4) навбатдаги учрашув қачон қаерда ва нима мақсадда белгиланганлиги; 5) пора қачон, қаерда берилиши.

Ёзма шаклда мурожаат қилганда, коррупция ҳолати бўйича ариза билан мурожааат қилган шахснинг Ф.И.Ш. ва манзили кўрсатилади ва имзо қўйилади. **Оғзаки шаклда мурожаат қилганда, коррупция ҳолати бўйича** баённома тузилади, унга аризачи ва баённома тузувчи имзо қўяди. Ҳужжатда аризачи ҳақида маълумот, шахсни тасдиқловчи ҳужжатлар кўрсатиб ўтилади.

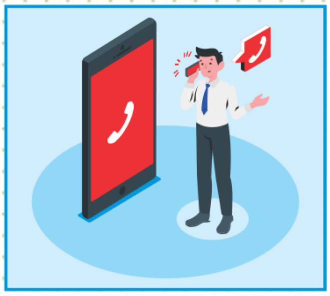

2-ҚАДАМ:

Аризангиз ҳақиқатдан ҳам қабул қилинганлигига ишонч ҳосил қилинг.

Ариза қабул қилингандан сўнг аризачига мурожаат қабул қилинганлиги ҳақида ҳужжат берилади. Бу аризангиз нусхаси ҳам бўлиши мумкин. Ариза қабул қилинганлиги тўғрисидаги ҳажжатда қуйидагилар кўрсатилиши керак:

1) аризани қабул қилган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходими ҳақида маълумот;

2) унинг имзоси;

3) аризанинг рўйхатдан ўтказилганлик рақами;

4) қабул қилиш санаси;

5) қабул қилган орган номи, манзили ва телефон рақами.

3-ҚАДАМ: Аризангиз кўриб чиқилишини назорат қилиш.

Сиз берган аризангизнинг натижаси ва кўрилган чоралар ҳақида маълумот олишга ҳақлисиз.

4-ҚАДАМ: Шикоят қилиш.

Агарда, коррупция ҳолати юзасидан берган аризангизни қабул қилинмаса, Сиз юқори турувчи органга шикоят билан мурожаат қилишингиз мумкин. Масалан, туман прокуратураси коррупция ҳолати бўйича аризангизни қабул қилмади, вилоят ёки Бош прокуратурага мурожаат қилишингиз мумкин.

ДИҚҚАТ!!!

Ёлғон хабар берганлик учун Жиноят кодексининг 237-моддасида; Туҳмат қилганлик учун Жиноят кодексининг 139- моддасида;

Туҳмат қилганлик учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 40-моддасида жавобгарлик белгиланган ҳамда бу ҳаракатлар жавобгарликни келтириб чиқаради.

ДИҚҚАТ!!! Пора беришга ундаш сифатида талқин қилиниши мумкин бўлган иборалар:

“масалани ҳал қилиш қийин, лекин ҳал қилса бўлади”;
“келишамиз”;
“энди нима қиламиз”;
“раҳматни нонга суртиб бўлмайди”;
“тўловини ўзимга беринг”;
“кучлироқ аргументлар керак бўлади”;
“тезроқ ҳал бўлиши учун “йўталишингиз” керак бўлади;
“навбатингиз ҳали узоқ, лекин...”

ДИҚҚАТ!!! Қуйидаги мавзуларда суҳбат олиб бориш пора беришга таклиф деб тушунилиши мумкин:

Мансабдор шахс ёки хизматчининг ойлик маоши камлиги, айрим эхтиёжларини қондириши учун пул маблағлари етмаётганлиги;

Бирор-бир мол-мулкни сотиб олиш ёки маълум бир хизматдан фойдаланиш, бирор манзилга туристик саёҳатга бориш нияти борлиги;

Мансабдор шахс ёки хизматчининг қариндошлари ишсиз юрганлиги, улар пулга муҳтожлиги; Фарзандларини таълим муасасасига жойлаштириш зарурати ва ҳоказо.

7. ҚАЕРГА МУРОЖААТ ҚИЛИШ КЕРАК?

Яшаш жойингизга яқин жойлашган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органнинг ҳудудий бўлинмаларига оғзаки, ёзма ёки электрон шаклда мурожаат қилиш мумкин:

Коррупцияга қарши курашиш агентлиги

Почта хизмати орқали юбориш (Манзил: Тошкент ш., Яккасарой тумани, Ш. Руставели кўчаси, 8А);

Телефон рақам (71) 202-04-00 (ички рақам 505), **Электрон манзил: www.anticorruption.uz, el.pochta: info@anticorruption.uz, antikor@exat.uz.** **ДИҚҚАТ!!!** “E-Anticor.uz” электрон платформаси орқали амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси

Туман, шаҳар, вилоят прокуратурасига ташриф буюриб; 1007 қисқа рақамли Ишонч телефонига қўнғироқ қилиш

(71) 232-10-07 ёки ижтиомий тармоқлар орқали **prokuratura.uz** Почта хизмати орқали юбориш (Манзил: Тошкент ш., Я.Ғуломов кўчаси, 66-уй).

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги

Почта хизмати орқали юбориш (Манзил: Тошкент ш., Ю.Ражабий кўчаси 1-уй индекс 100029);

Ҳудудий бошқарма ва бўлимларига ташриф буюриб, шахсан тақдим этиш;

Вазирликнинг 1102 қисқа рақамли Ишонч телефонига қўнғироқ қилиш;

Тўғридан-тўғри электрон шаклда мурожаат қолдириш.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги

Почта хизмати орқали юбориш (Манзил: Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси 5уй, индекс 100047);

Ҳудудий бошқарма ва бўлимларига ташриф буюриб, шахсан тақдим этиш; Вазирликнинг 1008 қисқа рақамли Ишонч телефонига қўнғироқ қилиш; Тўғридан-тўғри электрон шаклда мурожаат қолдириш.

Бош прокуратура ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти

Почта хизмати орқали юбориш (Манзил: Тошкент ш., Я.Ғуломов кўчаси, 39А-уй); Ташриф буюриб, шахсан тақдим этиш;
71-233-1007 рақамли Ишонч телефонига қўнғироқ қилиш; Тўғридан-тўғри электрон шаклда мурожаат қолдириш.

ДИҚҚАТ!!! Ушбу ташкилотларга оғзаки, ёзма ёки электрон шаклда мурожаат қилиш мумкин.

«Ўзбекинвест» ЭИСК АЖ Коррупцияга қарши ички назорат ва хавфсизликни таъминлаш департаменти

Бош менежер Ж. Асадуллаев
Тел: (78) 120-03-61 (ички - 194)
e-mail: antikorrupsiya@uzbekinvest.uz
Телеграм: @Uzbekinvest_ichkinazorat

“Мазкур эслатма билан тўлиқ танишиб чиқдим, коррупцияга йўл қўймайман”.

(лавозим)   **(Ф.И.О.)**   **(имзо)**

Изоҳ: бўш қолдирилган жойга ушбу эслатма билан таништирилган ходимлар томонидан фамилия, инициаллар ва имзо қўйилган ҳолда тасдиқланади.